

**ՆԱԽԱՆՆԱԿԱԿԱՆ ՆԱԽԱՆՆԱԿԱԿԱՆ
ՆԱԽԱՆՆԱԿԱԿԱՆ ՆԱԽԱՆՆԱԿԱԿԱՆ ՍԱԽՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը**

**«ՆԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿՈՆԳՐԵՍ» ՆԱԽԱՆՆԱԿԱԿԱՆ ԴԱՇԻՆՔԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ
ՎՐԱ՝ ՆՏ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 10 ՆՈԴՎԱԾԻ 3-ՐԴ ՄԱՍԻ 1-ԻՆ ՊԱՐ-
ԲԵՐՈՒԹՅԱՆ՝ ՆԱՅԱՍՄԱՆԻ ՆԱԽԱՆՆԱԿԱԿԱՆ ՍԱԽՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ
ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

8 մայիսի 2009թ.

Նայասպանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.
Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ն. Դանիելյանի, Ֆ. Թոխյանի,
Վ. Նովհաննիսյանի (զեկուցող), Զ. Ղուկասյանի, Ն. Նազարյանի, Ռ. Պապայանի,
Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝ դիմող եւ պապասխանող կողմերի ներկայացուցիչների,
համաձայն ՆՏ Սահմանադրության 100 հոդվածի 1-ին կետի, 101 հոդվածի 6-րդ
կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 25, 38 եւ 69 հոդվածների,
դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց ««Նայ ազգային կոնգրես»
նախընտրական դաշինքի դիմումի հիման վրա՝ ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 10
հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին պարբերության՝ Նայասպանի Նանրապետության Սահմա-
նադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը «Նայ ազգային կոնգրես» նախընտրական դաշինքի՝
16.04.2009թ. ՆՏ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի հաղորդումը, դիմող եւ պապասխանող
կողմերի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով ՆՏ ընտրական օրենսգրքը եւ
գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, այդ թվում՝ դիմող կողմի միջնորդություններն
ու հարցադրումները, Նայասպանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը
Պ Ա Ր Զ Ե Յ .

1. ՆՏ ընտրական օրենսգրքին ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 1999թ. փետրվարի 5-ին, Նայասփանի Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1999թ. փետրվարի 17-ին եւ ուժի մեջ է մտել 1999թ. փետրվարի 28-ից:

ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածը վերնագրված է «Քաղաքացիներին ընտրողների ցուցակում ընդգրկելը»: Նշված հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին պարբերությունը սահմանում է. «Նամայնքի ընտրողների ցուցակում ընդգրկվում են սույն օրենսգրքի 2 հոդվածի համաձայն ընտրելու իրավունք ունեցող յուրաքանչյուր ոք, ինչպես նաեւ այդ համայնքում բնակվող եւ որեւէ համայնքում հաշվառում չունեցող, իսկ սույն կետի երկրորդ պարբերությամբ նախատեսված դեպքում՝ նաեւ այլ համայնքում հաշվառված քաղաքացիները: Ընտրելու իրավունք ունեցող եւ հաշվառում չունեցող քաղաքացիները քվեարկության օրվանից մինչեւ 21 օր առաջ իրենց համայնքի ղեկավարին, իսկ քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան մինչեւ 15 օր առաջ՝ նաեւ լիազոր մարմնի կամ նրա համապատասխան ստորաբաժանման ղեկավարին կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի սահմանած կարգով ներկայացնում են ընտրողների ցուցակում ընդգրկվելու վերաբերյալ հայտ: Նաշվառում չունեցող քաղաքացիներն ընտրողների ցուցակում ընդգրկվում են բնակության վայրի մասին փեղեկանքի հիման վրա»:

1999թ. փետրվարի 5-ին ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից ՆՏ ընտրական օրենսգրքին ընդունվելուց ի վեր օրենսգրքի 10 հոդվածը փոփոխվել է վեց անգամ (13.10.1999թ. ՆՕ-2, 05.04.2000թ. ՆՕ-47, 03.07.2002թ. ՆՕ-406-Ն, 19.05.2005թ. ՆՕ-101-Ն, 22.12.2006թ. ՆՕ-1-Ն, 16.11.2007թ. ՆՕ-219-Ն օրենքներ):

2. Գործի դատավարական նախապատրաստությունը հանգում է հետեւյալին: Դիմողը 03.04.09թ. ՆՏ վարչական դատարան հայցադիմում է ներկայացրել ՆՏ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 26.02.09թ. «Երեւանի ավագանու 2009թ. մայիսի 31-ի ընտրությունների նախապատրաստման եւ անցկացման հիմնական միջոցառումների ժամանակացույցը հաստատելու մասին» թիվ 12-Ա որոշման հավելվածի 10-րդ կետն ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող ակտին հակասելու եւ անվավեր ճանաչելու պահանջի մասին: Որոշման հավելվածի 10-րդ կետի համաձայն՝ հաշվառում չունեցող քաղաքացիներն ընտրողների ցուցակներում ընդգրկվելու վերաբերյալ հայտ կարող են ներկայացնել համայնքի ղեկավարին՝ քվեարկության օրվանից մինչեւ 21 օր առաջ, լիազոր մարմին կամ նրա փարածքային ստորաբաժանում՝ քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան 15 օր առաջ: Կենտրոնական

ընտրական հանձնաժողովը հաշվառում չունեցող քաղաքացիներին ընտրողների ցուցակներում ընդգրկելու միջոցառման ժամանակացույցը սահմանելիս որպես իրավական հիմք է ընդունել ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 3-րդ մասի առաջին պարբերության մեջ ամրագրված վիճարկվող դրույթը:

Վարչական դատարան ներկայացված հայցադիմումում դիմողի փաստարկները հանգել են նրան, որ ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 2 հոդվածը թույլ չի տալիս տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններին մասնակից դարձնել նաև Կրկյալ համայնքում չհաշվառված, սակայն բնակվող անձանց, քանզի այդ նորմի վերլուծությունից «...սկսելիս է դառնում, որ տեղական ինքնակառավարման մարմնի ընտրություններին մասնակցելու իրավունք ունենալու համար, ընտրողը կարող է կամ լինել, կամ չլինել Նայաստանի Նանրապետության քաղաքացի, սակայն պարտավոր է լինել 18 տարեկան եւ բարձր, հաշվառված լինել եւ փաստացի բնակվել, Կրկյալ դեպքում, Երեւան քաղաքում, առնվազն 1 տարվա ընթացքում»: Ըստ հայցադիմումում դիմողի արտահայտած դիրքորոշման՝ ՆՏ ընտրական օրենսգրքի՝ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ ընտրողների ցուցակների կազմման վերաբերյալ 10 հոդվածի 4-րդ մասի առկայության պայմաններում անհասկանալի եւ անտրամաբանական է տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների առնչությամբ օրենսգրքի 10 հոդվածի 3-րդ մասի կիրառումը, որը, ըստ դիմողի, վերաբերում է համապետական ընտրություններին:

Վարչական դատարանն իր՝ 09.04.2009թ. թիվ ՎԴ/1641/05/09 գործով կայացրած վճռով մերժել է «Նայ ազգային կոնգրես» նախընտրական դաշինքի հայցը՝ կիրառելով ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին պարբերությամբ սահմանված դրույթները եւ իրավաչափ համարելով տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ համայնքի ընտրողների ցուցակում՝ հաշվառում չունեցող, սակայն Կրկյալ համայնքում բնակվող քաղաքացիների ընդգրկումը:

3. Դիմողի պնդմամբ՝ ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 3-րդ մասի առաջին պարբերության մեջ ամրագրված դրույթը հակասում է ՆՏ Սահմանադրության 2, 4, 11.1., 30, 105 հոդվածների պահանջներին:

Ըստ դիմողի՝ վարչական դատարանի կողմից իր հայցադիմումի մերժման պատճառն այն է, որ ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին պարբերության դրույթները դատարանի կողմից ընկալվել են որպես տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ ընտրողների ցուցակների կազմմանը վերա-

բերող իրավական նորմեր, ինչն էլ, իր հերթին, բերում է նաև այլ իրավական նորմերի հակասահմանադրական մեկնաբանման:

Դիմողի կարծիքով, վարչական դատարանի մեկնաբանությունը եւ դրա վրա հիմնված իրավական ակտերի կիրառումը հնարավորություն չեն տալիս կատարելու ՏՏ Սահմանադրության 2, 4, 11.1., 30, 105 հոդվածների պահանջները եւ խառնաշփոթ են սրբեղծում փեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրական օրենսդրությունում:

Ըստ դիմողի՝ վիճարկվող նորմը ձեւակերպված է այնքան անորոշ, ոչ միանշանակ, ոչ հստակ, որ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը եւ վարչական դատարանն այն ընկալում, մեկնաբանում եւ կիրառում են ՏՏ Սահմանադրության նշված հոդվածների նորմերին ոչ համահունչ: Ուստի՝ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին պարբերությունն անորոշ, ոչ միանշանակ, ոչ հստակ ձեւակերպված լինելու առումով «...անհամապետելի է իրավական պետության հասկանիչներից իրավական որոշակիության սկզբունքի հետ՝ ամրագրված Սահմանադրության 1-ին հոդվածում»:

4. Ըստ պատասխանողի՝ վիճարկվող հոդվածը շարադրված է բավարար հստակությամբ, որով թույլ է տալիս փեսնելու օրենսդրի կամքը՝ ակտիվ ընտրական իրավունքի իրականացման, ինչպես նաև այդ իրավունքի իրականացման համար սահմանափակումներ չհարուցելու մասով:

Պատասխանող կողմը գտնում է, որ ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին պարբերությունում նշված՝ «համայնքում բնակվող եւ որեւէ համայնքում հաշվառում չունեցող քաղաքացիները» համապատասխան համայնքում բնակվող, սակայն բնակչության պետական ռեգիստրում հաշվառում չունեցող Նայասփանի Նանրապետության քաղաքացիներն են: Այս առումով, եթե ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 3-րդ մասի դրույթները վերաբերում են ինչպես համապետական, այնպես էլ փեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններին, ապա «յուրաքանչյուր ոք» եզրույթը՝ վիճարկվող հոդվածի շրջանակում, կիրառվում է միայն այն դեպքում, երբ կանոնակարգումը վերաբերում է բացառապես փեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններին:

Ըստ պատասխանողի՝ ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածը ներառված է օրենսգրքի ընդհանուր դրույթների բաժնում, որպեսզի զերեղված դրույթները փարածվում են բոլոր ընտրությունների վրա, եթե այդ ընտրություններին վերաբերող կոնկրետ բաժիններում այլ բան սահմանված չէ:

Պատրասխանողը, միաժամանակ, «համայնքում բնակվող եւ որեւէ համայնքում հաշվառում չունեցող» ՆՏ քաղաքացիների ընտրական իրավունքի իրացումն ինքնին իրավազատի է համարում, ինչը պայմանավորված է բացառիկ դեպքերում՝ «Բնակչության պետական ռեգիստրի մասին» ՆՏ օրենքի տրամաբանության շրջանակում բնակչի պարտադիր հաշվառվելու պարտականության չկատարման կամ ոչ պատշաճ կատարման հետեւանքների հաղթահարման անհրաժեշտությամբ:

Ներքելով վիճարկվող դրույթի՝ ՆՏ Սահմանադրության 2, 4, 11.1., 30 եւ 105 հոդվածներին հակասության վերաբերյալ դիմողի պնդումները՝ պատրասխանող կողմը նշում է, որ վիճարկվող նորմը ոչ միայն չի հակասում ՆՏ Սահմանադրության 2, 4 եւ 30 հոդվածների իրավանորմերին, այլեւ, ընդհակառակն՝ ապահովում է նշված հոդվածներով սահմանված իշխանության իրականացման մեխանիզմի առավել արդյունավետ կատարմանը: Ի հիմնավորումն իր այդ եզրահանգմանը՝ պատրասխանողը, մասնավորապես, նշում է, որ ՆՏ Սահմանադրության 30 հոդվածն սպառիչ կերպով սահմանում է այն քաղաքացիների շրջանակը, ում ընտրելու եւ ընտրվելու իրավունքը կարող է սահմանափակվել: Սահմանադրական այդ իրավունքը կարող է սահմանափակվել միայն ՆՏ Սահմանադրության 43 հոդվածում նշված դեպքերում եւ հիմքերով: ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 55 եւ 56 հոդվածներից բխում է, որ քվեարկությանը մասնակցել կարող են միայն ընտրողների ցուցակներում ընդգրկված քաղաքացիները: Ներեւաբար, ընտրողների ցուցակներում ընդգրկվելու՝ քաղաքացու բացարձակ իրավունքի ճանաչումը՝ առանց որեւէ ցենզի առկայության, ինքնին ունի սահմանադրական նշանակություն, քանի որ անհրաժեշտ է ազատ ընտրությունների միջոցով ժողովրդա-իշխանության իրականացման, ընդհանուր ընտրությունների անցկացման եւ ընտրական իրավունքի իրացման համար: Պատրասխանող կողմը գրնում է, որ անհիմն նստակեցության ցենզի հիմքով քաղաքացու ընտրելու իրավունքի իրացմանը խոչընդոտելը եւ այդ կարգով ակտիվ ընտրական իրավունքը սահմանափակելն անհամապետելի կլինեն ՆՏ Սահմանադրության 2, 3, 4 եւ 30 հոդվածների հետ: Պատրասխանողի պնդմամբ՝ իրավակիրառ մարմինները ճիշտ մեկնաբանություն են փվել իրավական նորմին, որը համահունչ է նաեւ ՆՏ Սահմանադրությանը:

5. Սույն գործի շրջանակներում ՆՏ սահմանադրական դատարանը կարելու է համարում անդրադարձը փեղական ինքնակառավարման մակարդակում անձանց ընտրական իրավունքի իրացման հիմնախնդրին առնչվող մի շարք հիմնարար հասկացությունների սահմանադրաիրավական բովանդակությանը: Դրանք են, մասնավորապես, «ընտրական իրավունք», «փեղական ինքնակառավարում», «համայնք»,

«քաղաքացի», «յուրաքանչյուր ոք», «համայնքի բնակիչ», «բնակիչների հաշվառում», «մշտական բնակության վայր», «համայնքի ընտրողների ցուցակ», «համապետական ընտրությունների ժամանակ կազմվող ընտրողների ցուցակ», «տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ կազմվող ընտրողների ցուցակ» հասկացությունները, որոնց վերաբերյալ ՆՏ օրենսդրության մեջ առկա են որոշակի հասկացութային հստակեցումներ:

6. ՆՏ Սահմանադրության 30 հոդվածը սահմանում է երկու սկզբունքային դրույթ: Նախ. **«Նայաստանի Նանրապետության՝ տասնութ տարին լրացած քաղաքացիներն ունեն ընտրելու եւ հանրաքվեներին մասնակցելու, ինչպես նաեւ անմիջականորեն եւ կամքի ազատ արտահայտությամբ ընտրված իրենց ներկայացուցիչների միջոցով պետական կառավարմանը եւ տեղական ինքնակառավարմանը մասնակցելու իրավունք»:** Երկրորդ՝ **«Օրենքով կարող է սահմանվել Նայաստանի Նանրապետության քաղաքացիություն չունեցող անձանց՝ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններին եւ տեղական հանրաքվեներին մասնակցելու իրավունքը»:**

Ակնհայտ է, որ Սահմանադրությունը ճանաչում է ինչպես ՆՏ քաղաքացիների ընտրական իրավունքը, այնպես էլ տեղական ինքնակառավարման մակարդակում ՆՏ քաղաքացիություն չունեցող անձանց համար օրենքով նման իրավունքի նախապեսման հնարավորությունը:

Սահմանադրորեն նախապեսված այդ հնարավորությունից ելնելով ՆՏ ընտրական օրենսգիրքը (հոդվ. 2) սահմանել է նման իրավունք ՆՏ քաղաքացիություն չունեցող այն անձանց համար, ովքեր համապատասխան համայնքում առնվազն մեկ տարվա հաշվառում ունեն եւ փաստացի բնակվում են այդտեղ:

ՆՏ Սահմանադրությունը սահմանում է նաեւ, որ. «Տեղական ինքնակառավարումն իրականացվում է համայնքներում» (հոդվ. 104): Ընդ որում, **տեղական ինքնակառավարումը համայնքի իրավունքն ու կարողությունն է՝** սեփական պատասխանատվությամբ բնակիչների բարօրության նպատակով Սահմանադրությանը եւ օրենքներին համապատասխան լուծելու տեղական նշանակության հարցերը:

Սահմանադրության 104.1. հոդվածի համաձայն՝ **համայնքը** մեկ կամ մի քանի բնակավայրերի **բնակչության հանրությունն է:** Համայնքի սեփականությունը կառավարելու եւ փնտրիներու, համայնքային նշանակության հարցեր լուծելու եւ համայնքի պահանջմունքների բավարարմանն ուղղված այլ լիազորությունները համայնքն իրականացնում է որպես սեփական լիազորություններ (հոդվ. 105):

Այսպիսով, «տեղական ինքնակառավարում» եւ «համայնք» հասկացությունները փոխապայմանավորված են: Նամայնքը նույն բնակավայրում ապրող բնակչության հանրություն է: Ներեւաբար, **նույն բնակավայրում ապրող բնակչության կողմից** իր սեփականությունը կառավարելը եւ փնտրիները, համայնքային նշանակության, ինչպես նաեւ իրենց պահանջմունքների բավարարմանն ուղղված այլ հարցերի լուծումը կազմում է տեղական ինքնակառավարման բովանդակությունը:

Տեղական ինքնակառավարման մակարդակում ընտրական իրավունքն ինքնակառավարման իրականացմանը մասնակցելու համայնքի բնակչի իրավունքն ու հնարավորությունն է, ինչը կոչված է նրան մասնակից դարձնելու համայնքի սեփականության կառավարմանը եւ փնտրիներին, համայնքային նշանակության հարցերի լուծմանը եւ համայնքի պահանջմունքների բավարարմանն ուղղված այլ լիազորությունների իրականացմանը:

Սահմանադրության «Տեղական ինքնակառավարումը» գլխում շեշտվում են «բնակիչ» (հոդվ. 104, 104.1.) եւ «համայնքի անդամ» (հոդվ. 107) հասկացությունները: Ընդ որում, Սահմանադրության 107 հոդվածի առաջին մասի համաձայն՝ **տեղական ինքնակառավարման իրավունքը պատկանում է համայնքին**, այսինքն՝ **տվյալ բնակավայրի բնակչության հանրությանը**:

Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններում բնակչության մասնակցությունը ժողովրդավարության ինքնուրույն ու առանձնահատուկ այն ձեւն է, երբ մարդիկ ընդհանուր շահերից ելնելով համատեղ են լուծում իրենց կյանքին առնչվող տեղական խնդիրները: Դրան մասնակցելու իրավունքը ձեռք է բերվում **տվյալ բնակավայրի բնակիչ լինելու հանգամանքով**: Տեղական ինքնակառավարման եվրոպական պրակտիկան նույնպես վկայում է այդ հանգամանքի կարեւորության մասին: Նման մոտեցումը հաշվի է առնում նաեւ այն հանգամանքը, որ համայնքի բնակիչն է մուծում տեղական հարկեր ու փոստեր, մասնակցում է համայնքային սեփականության ձեւավորմանը:

7. «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՆՏ օրենքի (ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 2002թ. մայիսի 7-ին) 3 հոդվածը նույնպես սահմանում է, որ «Տեղական ինքնակառավարումը բնակչության բարեկեցության բարելավման նպատակով սեփական պատասխանատվությամբ եւ օրենքի շրջանակներում ինքնուրույն գործող տեղական ինքնակառավարման մարմինների համայնքային խնդիրները լուծելու եւ համայնքի սեփականությունը փնտրիներու՝ Նայասփանի Նանրապետության

Սահմանադրությամբ եւ սույն օրենքով երաշխավորված իրավունքը եւ համայնքի կարողությունն է»:

Նույն օրենքի 4 հոդվածի համաձայն՝ **«Նամայնքը** պետական համակարգի ժողովրդավարական հիմքն է: Նամայնքը **բնակիչների հանրություն** եւ վարչապարածքային միավոր է, որի սահմաններում **համայնքի բնակիչներն** ուղղակիորեն կամ օրենքով սահմանված ընտրովի մարմինների միջոցով իրականացնում են պետական ինքնակառավարում»: Իսկ 2008թ. դեկտեմբերի 26-ին ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից ընդունված՝ «Երեւանում պետական ինքնակառավարման մասին» ՆՏ օրենքի 2 հոդվածի 1-ին մասում ամրագրված է, որ «Երեւանը համայնք է՝ **Երեւանի բնակչության հանրություն**»:

«Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՆՏ օրենքի 5 հոդվածի համաձայն՝ **«Նամայնքի բնակիչ է այն անձը, որը հաշվառված է ԿՎԿ-ի համայնքում»:** Ընդ որում, նույն հոդվածը նախատեսում է նաեւ, որ **«Նամայնքի բնակիչների մասնակցությունը** պետական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններին սահմանվում է Նայասպանի Նանրապետության ընտրական օրենսգրքով»:

ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 9 հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է, որ «Նայասպանի Նանրապետության ընտրողների ցուցակը կազմում եւ վարում է քաղաքացիների՝ **ըստ բնակության վայրի հաշվառումն իրականացնող** Նայասպանի Նանրապետության կառավարությանն առընթեր Նայասպանի Նանրապետության ոստիկանությունը (այսուհետ՝ լիազոր մարմին)»:

Ակնհայտ է, որ ընտրական իրավահարաբերությունների շրջանակներում **բնակչի հաշվառումն իրականացվում է ըստ նրա բնակության վայրի:** Նույն օրենսգրքի 10 հոդվածի 2-րդ մասի պահանջն է, որ «Նույն անձը կարող է ընդգրկվել **միայն մեկ համայնքի ընտրողների ցուցակում եւ միայն մեկ անգամ**»:

Միաժամանակ, «Բնակչության պետական ռեգիստրի մասին» ՆՏ օրենքի (ընդունվել է 2002թ. սեպտեմբերի 24-ին) 3 հոդվածը սահմանում է, որ «Ռեգիստրը բնակչության վերաբերյալ օրենքով սահմանված անհարական հաշվառման ԿՎԿ-ների պեղեկավարական համակարգ է, որն ստեղծվում է **Նայասպանի Նանրապետությունում բնակվող անձանց (անկախ քաղաքացիությունից),** ինչպես նաեւ օտարերկրյա պետություններում բնակվող Նայասպանի Նանրապետության քաղաքացիների (այսուհետ՝ բնակիչների)՝ **ըստ բնակության վայրի հաշվառման նպատակով**»:

Նույն օրենքի 7 հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է, որ «Ռեգիստրում ընդգրկվելու համար Նայասպանի Նանրապետության **բնակիչը** պարտավոր է սույն օրենքով սահմանված կարգով եւ ժամկետներում համապատասխան պետական ռեգիստրին

տրամադրել իր **մշտական բնակության վայրի (կացարանի) հասցեն**, ինչպես նաև սույն օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված անհատական փյալները: **Մշտական բնակության վայր (կացարան) է համարվում այն տարածքը, որտեղ բնակիչն ունի բնակվելու իրավունք, որը նա համարում է հայտարարում է որպես իր կացարան:** Մշտական բնակության վայրը (կացարանը) փոխելիս անձը պարտավոր է յոթնօրյա ժամկետում գրավոր տեղեկացնել այն համայնքի տեղական ղեկավարին, որտեղ գտնվում է նրա նոր կացարանը: **Բնակիչը կարող է հաշվառվել միայն մեկ կացարանում**»: Այս դրույթներից նույնպես հետևում է, որ բնակիչը տեղական ղեկավարում հաշվառվելու համար կարող է ունենալ միայն մշտական բնակության վայրի (կացարանի) մեկ հասցե եւ **պարտավոր է** այդ հասցեում օրենքով սահմանված ժամկետում հաշվառվել: Օրենքի 12 հոդվածի 3-րդ մասը սահմանել է, որ Նայաստանի Նանրապետությունում բնակվող այն անձինք, ովքեր հաշվառված չեն, **պարտավոր են** մինչև 2006թ. հուլիսի մեկը հաշվառվել համապատասխան տեղական ղեկավարներում: Ընդ որում, նույն հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն բնակչության պետական ղեկավարը գործում է 2006թ. հուլիսի 1-ից:

Օրենքը ՆՆ կառավարությանն է լիազորել սահմանելու բնակչության հաշվառման կարգը: ՆՆ կառավարությունը 2005թ. հուլիսի 14-ին ընդունել է թիվ 1231-Ն որոշումը «Նայաստանի Նանրապետությունում բնակչության պետական ղեկավարի համակարգ ներդնելու մասին»: Այդ որոշմամբ ՆՆ կառավարությունը կանոնակարգել է բնակչության բոլոր խավերի, այդ թվում՝ բնակչության վայր չունեցող անձի, հաշվառման, ինչպես նաև սահմանված ժամկետներում չհաշվառվելու դեպքում պարտասխանավորության կարգը եւ պարտավորեցրել է պետական կառավարման լիազոր մարմնին իրականացնել այն:

Օրենսդրության վերլուծությունը վկայում է, որ քաղաքացիների՝ ըստ բնակչության վայրի հաշվառման համակարգի ներդրմամբ միաժամանակ սահմանվել է հաշվառման այնպիսի ընթացակարգ, որն ապահովում է Նայաստանի Նանրապետությունում բնակվող յուրաքանչյուր անձի հաշվառումը՝ միտում ունենալով բացառել հաշվառում չունեցող անձանց առկայությունը Նայաստանի Նանրապետությունում: Չհաշվառված անձի առկայությունը գործնականում հնարավոր է միայն փյալ անձի կողմից՝ նշված օրենքով սահմանված իր պարտավորությունը չկատարելու դեպքում:

Սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում արձանագրել նաև, որ իրավակիրառական պրակտիկայում տարաբնույթ մեկնաբանություններից խուսափելու համար, մասնավորապես, կարելի է փարբեր օրենսդրական ակտերով «բնակչության

հաշվառում» հասկացության առնչությամբ միասնական մոտեցման ապահովումը, ինչպես նաև օրենսդրական փոփոխությունների համակարգված իրականացումը:

8. ՏՏ օրենսդրության վերոհիշյալ դրույթների համադրված վերլուծությունից հետևում է, որ **համայնքի ընտրողների ցուցակում** կարող են ընդգրկվել միայն փվյալ համայնքի՝ 18 փարին լրացած **ընտրական իրավունք ունեցող բնակիչները**, այսինքն՝ այն անձինք, որոնց մշտական բնակության վայրը փվյալ համայնքն է, եւ որոնք օրենքով նախատեսված ու ՏՏ կառավարության կողմից սահմանված կարգով հաշվառված են այդ համայնքում: Նամակաբանական ընտրությունների ժամանակ այդ ցուցակներում կարող են ընդգրկվել նաև ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 3-րդ մասում նախատեսված ընտրական իրավունք ունեցող՝ փվյալ համայնքում չհաշվառված քաղաքացիները: Պատահական չէ, որ հիշյալ 10 հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին պարբերության մեջ չհաշվառված անձանց առումով խոսքը վերաբերում է ոչ թե «յուրաքանչյուր ոք»-ին, այլ **«քաղաքացիներ»**-ին, որոնք համապետական ընտրությունների ժամանակ ընտրական իրավահարաբերությունների միակ սուբյեկտն են: Իսկ Նայասփանի Նանրապետության **քաղաքացի** են «Նայասփանի Նանրապետության քաղաքացիության մասին» ՏՏ օրենքին համապատասխան Նայասփանի Նանրապետության քաղաքացիություն ձեռք բերած անձինք:

Այս պրամաբանությունից է բխում նաև ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 4-րդ մասի իրավական բովանդակությունը, համաձայն որի՝ «Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ կազմվող ընտրողների ցուցակներում ընդհանուր հիմունքներով ընդգրկվում է փետական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ **ընտրելու իրավունք ունեցող յուրաքանչյուր ոք**»:

9. ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 3-րդ մասի առաջին պարբերությունը, ինչպես նշվեց, սահմանում է, որ **«Նամայնքի ընտրողների ցուցակում** ընդգրկվում են սույն օրենսգրքի 2 հոդվածի համաձայն ընտրելու իրավունք ունեցող յուրաքանչյուր ոք, ինչպես նաև այդ համայնքում բնակվող եւ որեւէ համայնքում հաշվառում չունեցող, իսկ սույն կետի երկրորդ պարբերությամբ նախատեսված դեպքում՝ նաև այլ համայնքում հաշվառված **քաղաքացիները**: Ընտրելու իրավունք ունեցող եւ հաշվառում չունեցող քաղաքացիները քվեարկության օրվանից մինչև 21 օր առաջ իրենց համայնքի ղեկավարին, իսկ քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան մինչև 15 օր առաջ՝ նաև լիազոր մարմնի կամ նրա համապատասխան սպորաբաժանման

ղեկավարին կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի սահմանած կարգով ներկայացնում են ընտրողների ցուցակում ընդգրկվելու վերաբերյալ հայտ: Նաշվառում չունեցող քաղաքացիներն ընտրողների ցուցակում ընդգրկվում են բնակության վայրի մասին տեղեկանքի հիման վրա»:

Այս պարբերության մեջ «... իսկ սույն կետի երկրորդ պարբերությամբ նախատեսված դեպքում՝ նաեւ այլ համայնքում հաշվառված քաղաքացիները» արտահայտությունն ակնհայտորեն վերաբերում է համապետական ընտրություններին, ուստի քննարկվող հարցի համարեքստում դատարանը դրան չի անդրադառնում: Միաժամանակ, ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 3-րդ մասի վերոհիշյալ պարբերությունը պարունակում է դրույթ, որը դուրս է տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների իրավակարգավորման ընդհանուր տրամաբանությունից: Համայնքի ընտրողների ցուցակում ընդգրկվում են նաեւ «...այդ համայնքում բնակվող եւ որեւէ համայնքում հաշվառում չունեցող... քաղաքացիները»: Ինչպես նշվեց, ՆՏ Սահմանադրությունը համայնք է դիտարկում մեկ կամ մի քանի բնակավայրերի **բնակչության** հանրությունը (հոդվ. 104.1.): Իսկ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՆՏ օրենքի 5 հոդվածի համաձայն՝ «**Համայնքի բնակիչ է այն անձը, որը հաշվառված է տվյալ համայնքում**»: Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ «այդ համայնքում բնակվող եւ որեւէ համայնքում հաշվառում չունեցող» քաղաքացուն համայնքի ընտրողների ցուցակում ընդգրկելու դրույթը, ինչպես նաեւ այլ համայնքում հաշվառված եւ մեկ այլ համայնքի (քվեարկության օրը գտնվելու վայրի) ընտրողների ցուցակում ընդգրկելու իրավակարգավորումը հավասարապես վերաբերում են **համապետական ընտրությունների ժամանակ ընտրողների ցուցակների** կազմմանը, որը նույնպես իրականացվում է ըստ համայնքների, եւ այդ պատճառով ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 2-րդ մասը սահմանում է ընդհանուր դրույթ, որ «Նույն անձը կարող է ընդգրկվել միայն մեկ համայնքի ընտրողների ցուցակում եւ միայն մեկ անգամ»: Ընդ որում, հաշվառման կարգի սահմանման իրավասությունը, ինչպես նշվեց, օրենքով վերապահված է ՆՏ կառավարությանը, որը 2005թ. հուլիսի 14-ի թիվ 1231-Ն որոշմամբ սահմանել է բնակչության հաշվառման տարբերակված կարգ, ինչը եւ պետք է դրվի բնակչության հաշվառման գործի կազմակերպման ու հաշվառման փաստի հավաստման հիմքում:

ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 4-րդ մասի իրավական բովանդակությունը («**Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ կազմվող ընտրողների ցուցակներում** ընդհանուր հիմունքներով ընդգրկվում է տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ ընտրելու

իրավունք ունեցող յուրաքանչյուր ոք») հստակ է ու որոշակի, քանի որ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ, ըստ վերոշարադրյալ իրավադրույթների, իրենց ընտրական իրավունքը կարող են իրացնել միայն ԿԿՄ համայնքի **բնակիչները** կամ, ըստ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 5 հոդվածի՝ **այն անձինք, ովքեր հաշվառված են ԿԿՄ համայնքում եւ ունեն ընտրական իրավունք:**

Ներկայումս, դիմողների այն հարցադրումը, որ ընդհանրապես հաշվառում չունեցող անձը չի կարող ընդգրկվել տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ կազմվող ընտրողների ցուցակներում, հիմնավոր է:

10. Սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ նաև ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի օրենսդրական կարգավորման փոփոխությունների ընդհանուր փորձաքննության վերլուծությանը: Ինչպես նշվեց, 1999թ. փետրվարի 5-ին ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ՀՀ ընտրական օրենսգրքին ընդունվելուց հետո դրա 10-րդ հոդվածը փոփոխվել է վեց անգամ (13.10.1999թ. ՀՕ-2, 05.04.2000թ. ՀՕ-47, 03.07.2002թ. ՀՕ-406-Ն, 19.05.2005թ. ՀՕ-101-Ն, 22.12.2006թ. ՀՕ-1-Ն, 16.11.2007թ. ՀՕ-219-Ն օրենքներ): Մինչև 2000 թվականի ապրիլի 5-ի փոփոխությունները ԿԿՄ հոդվածում առանձին դրույթ նախատեսված չի եղել տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ ընտրողների ցուցակներ կազմելու առանձնահատկության վերաբերյալ:

ՀՀ սահմանադրական դատարանի 16 հոկտեմբերի 1999թ. ՍԴՈ-179 որոշման պահանջներից ելնելով ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից 2000թ. ապրիլի 5-ին ընդունված՝ «ՀՀ ընտրական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին» օրենքով սահմանվեց, որ.

«ՀՈՒՎԱԾ 1. Նայաստանի Նանրապետության ընտրական օրենսգրքի 2 հոդվածի առաջին կետում "քաղաքացիները" բառից հետո լրացնել հետևյալ բառերը.", իսկ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ նաև Նայաստանի Նանրապետությունում **փախստականի կարգավիճակ ունեցող կամ սահմանված կարգով տրված փախստականի ընտրանիքի վկայականում նշված՝ 18 տարին լրացած յուրաքանչյուր անձ:**

Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ սույն օրենսգրքով Նայաստանի Նանրապետության քաղաքացիների համար նախատեսված իրավունքներն ու պարտականությունները փարսավում են նաև փախստականի կարգավիճակ ունեցող կամ սահմանված կարգով տրված փախստականի ընտրանիքի վկայականում նշված՝ ընտրական իրավունքով օժտված անձանց վրա:":

ՏՈՂՎԱԾ 2. Օրենսգրքի 10 հոդվածի առաջին կետի 2-րդ մասում "ընդհանուր հիմունքներով ընդգրկվում են նաև" բառերից հետո լրացնել **"Նայասրանի Նանրապեպրությունում փախստականի կարգավիճակ ունեցող կամ սահմանված կարգով տրված փախստականի ընդամիքի վկայականում նշված, տվյալ համայնքում առնվազն վերջին մեկ տարում բնակվող՝ 18 տարին լրացած անձինք" բառերը»:**

2002թ. հուլիսի 3-ի օրենսդրական փոփոխության արդյունքում 10 հոդվածի 1-ին կետի 2-րդ մասը շարադրվել է հետևյալ խմբագրությամբ. «Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ ընտրողների ցուցակներում ընդհանուր հիմունքներով ընդգրկվում է տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ ընտրական իրավունք ունեցող յուրաքանչյուր ոք»:

2005թ. մայիսի 19-ի ՏՕ-101-Ն օրենքով կատարված փոփոխությունների ժամանակ է, որ ընտրական օրենսգրքի 10-րդ հոդվածում տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ ընտրողների ցուցակների կազմման վերաբերյալ առանձնացվում է 4-րդ մաս, որը հետագայում փոփոխության չի ենթարկվել: Իսկ 2006թ. դեկտեմբերի 22-ի ՏՕ-1-Ն օրենքով կատարված փոփոխությունների արդյունքում է օրենսգրքի 2 հոդվածի 1-ին մասին տրվել ներկայիս ձևակերպումը:

Այսպիսով, ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի բոլոր փոփոխությունների համադրված վերլուծությունը նույնպես վկայում է, որ 10 հոդվածի 3-րդ մասի դրույթներն ըստ էության բովանդակում են ընդհանուր դրույթներ եւ կանոնակարգում են համապեպական ընտրությունների ժամանակ ընտրողների ցուցակների կազմման հետ կապված իրավահարաբերությունները:

11. ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 2 հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է. «Նայասրանի Նանրապեպրությունում ընտրելու իրավունք ունեն 18 տարին լրացած Նայասրանի Նանրապեպրության քաղաքացիները, իսկ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ նաև համապատասխան համայնքում առնվազն մեկ տարվա հաշվառում ունեցող եւ փաստացի բնակվող յուրաքանչյուր ոք:

Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ սույն օրենսգրքով Նայասրանի Նանրապեպրության քաղաքացիների համար նախատեսված իրավունքներն ու պարտականությունները տարածվում են նաև Նայասրանի Նանրապեպրության քաղաքացիություն չունեցող ընտրական իրավունքով օժտված անձանց վրա»:

Անհրաժեշտ է ուշադրություն դարձնել այն հանգամանքին, որ ՆՏ Սահմանադրության մեջ, ինչպես նաև օրենսդրական ակտերում «**յուրաքանչյուր ոք**» եզրույթը չի նշանակում «**քաղաքացիություն չունեցող անձ**»: Այն միաժամանակ ենթադրում է թե՛ քաղաքացիներին եւ թե՛ քաղաքացիություն չունեցող անձանց: Ուստի, մի կողմից՝ ընտրական օրենսգրքի 2 հոդվածի 1-ին մասի առաջին դրույթը չի կարելի մեկնաբանել այնպես, որ դրա առաջին մասը վերաբերում է ՆՏ քաղաքացիներին, իսկ երկրորդ մասը՝ ոչ քաղաքացիներին: Սակայն, մյուս կողմից, օգտագործվում է «նաև» եզրույթը, որը փոխառված է համապատասխան ենթադրում է. «բացի սահմանվածից՝ մյուսը»: Եթե դա համադրում ենք հոդվածի նույն մասի երկրորդ նախադասության մեջ օգտագործված «քաղաքացիություն չունեցող **ընտրական իրավունքով օժտված...**» արտահայտության հետ, ապա ակնհայտ է դառնում, որ փոխառված հոդվածում նկատվում է առնվում, այսպես կոչված, «յուրաքանչյուր այլ ոք» հասկացությունը: Այս հարցում փարակարծիք մեկնաբանություններից խուսափելու համար ելակետ պետք է ընդունել ընտրական իրավունքի եւ դրա սահմանափակման վերաբերյալ սահմանադրական մոտեցումները:

ՆՏ Սահմանադրությունը ճանաչելով 18 փարին լրացած ՆՏ քաղաքացիների **ընտրական իրավունքը** (հոդվ. 30), միաժամանակ, ինչպես նշել ենք, նախադեսել է, որ «Օրենքով կարող է սահմանվել Նայասփանի Նանրապետության քաղաքացիություն չունեցող անձանց՝ քեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններին եւ քեղական հանրաքվեներին մասնակցելու իրավունքը»: Օրենսդիրը, Սահմանադրությամբ իրեն վերապահված լիազորության շրջանակներում, նախադեսել է, որ բացի 18 փարին լրացած ՆՏ քաղաքացիներից՝ «...քեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ նման իրավունք ունի նաև համապատասխան համայնքում առնվազն մեկ փարվա հաշվառում ունեցող եւ փաստացի բնակվող **յուրաքանչյուր ոք**» (ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 2 հոդվածի 1-ին մաս):

Այս համադրումից հետեւում է, որ քեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ ընտրական իրավունք ունեն 18 փարին լրացած, փոխառված համայնքում հաշվառված ՆՏ **քաղաքացի հանդիսացող բնակիչները**, ինչպես նաև փոխառված համայնքում առնվազն մեկ փարվա հաշվառում ունեցող եւ **փաստացի բնակվող**, սակայն ՆՏ քաղաքացիություն չունեցող անձինք: Նման իրավակարգավորումը բխում է նաև ՆՏ սահմանադրական դատարանի 16 հոկտեմբերի 1999թ. ՄԴՈ-179 որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումների փրամաբանությունից, որում, մասնավորապես, շեշտվեց, որ օրենսդիրն վերապահելով «ընտրության կարգը» սահմանելու իրավասությունը, Սահմանադրության ընդհանուր

պահանջը նաեւ այն է, որ այն իրականացվի ՏՏ սահմանադրական կարգի հիմունքներին, միջազգային իրավունքի սկզբունքներին ու նորմերին համապատասխան, եւ ՏՏ Ազգային ժողովի իրավասությունն է սահմանելու այդ իրավունքի իրացման կարգն ու պայմանները, մասնավորապես՝ հստակեցնելով մտերցումը բնակության ցենզի վերաբերյալ:

Սահմանադրական դատարանի այդ որոշման հիման վրա փոփոխություններ կատարվեցին ՏՏ օրենսդրության մեջ եւ ընտրակարգում՝ թույլատրելով առնվազն մեկ փարի փվյալ համայնքում հաշվառված եւ բնակվող, սակայն ՏՏ քաղաքացիություն չունեցող անձանց մասնակցելու փեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններին:

2005թ. սահմանադրական փոփոխություններն այս հարցում ամրագրել են այնպիսի մտերցում, որը սահմանադրաիրավական բովանդակության փեսանկյունից համահունչ է սահմանադրական դատարանի՝ փվյալ հարցի վերաբերյալ վերոհիշյալ որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումներին:

12. Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ իրավակիրառական պրակտիկայում ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին պարբերությանը փրվել է այնպիսի մեկնաբանություն, համաձայն որի՝ փեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ կազմվող ընտրողների ցուցակներում կարող են ընդգրկվել նաեւ փվյալ համայնքի բնակիչ չհանդիսացող անձինք: Սա չի բխում փեղական ինքնակառավարման սահմանադրաիրավական բովանդակությունից: Տիշյալ նորմը կիրառելի է միայն համապետական ընտրությունների ժամանակ ըստ համայնքների ընտրողների ցուցակներ կազմելիս, եւ վերջինիս առումով սահմանադրականության որեւէ խնդիր չի առաջացնում:

ՏՏ քաղաքացու, հավասարապես նաեւ ՏՏ-ում կեցության այլ կարգավիճակ ունեցող անձանց ընտրական իրավունքի օրինաչափ իրացման կարելու ապագային նախապայմաններից է «**մեկ ընտրող՝ մեկ ձայն**» սկզբունքը, որից հետեւում է նաեւ անձանց՝ **փեղամասային միայն մեկ ցուցակում ընդգրկվելու միակ հնարավորությունը** (ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 10 հոդվածի 2-րդ մաս), որը որպես իրավաբանորեն ամրագրված պարտականություն հստակ եւ հետեւողականորեն պետք է երաշխավորվի ինչպես ՏՏ ընտրական օրենսգրքում, այնպես էլ՝ իրավակիրառական պրակտիկայում, որպեսզի մեկ անձն ընտրողների մեկից ավելի ցուցակներում չընդգրկվի: Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ այդ երաշխիքի առկայությամբ է նաեւ մեծապես պայմանավորված ՏՏ-ում ընտրությունների (այդ թվում՝ փեղական ինք-

նակառավարման մարմինների) եւ հանրաքվեների հետագա ժողովրդավարացումը: Իսկ Կրեդակաւան ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների դեպքում համայնքների ընտրողների ցուցակների կազմման (վարման) գլխավոր խնդիրը Կրեդակաւան ինքնակաւան իրավունք ունեցող բնակիչների ընտրակաւան իրավունքի իրացման երաշխակորումն է: Այդ խնդրի արդյունակեւր լուծմանը կարող էր նակասեւրել ոչ միակն իրակասու պեւրակաւան մարմինների կողմից «Բնակչության պեւրակաւան ռեգիստրի մասին» ՏՏ օրենքի, ՏՏ կառակարության 2005թ. հուլիսի 14-ի թիվ 1231-Ն որոշման պահանջների հակակ կարարումը, այլեւ համայնքների բնակիչների հաշվառման ու ընտրացուցակների կազմման առանձնահակարկությունների հեւր կակակաւան իրակակարգակորուման մանրամասները ՏՏ ընտրակաւան օրենսգրքում նակասեւրելը՝ ելնելով այդ օրենսգրքի կառուցվաւքային ընդհանուր Կրամարանությունից:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ դեկակարվելով Տակասարանի Տանրակեւրության Սահմանադրության 100 հողվաւծի 1-ին կեւրով, 102 հողվաւծով, «Սահմանադրակաւան դակարարանի մասին» Տակասարանի Տանրակեւրության օրենքի 63, 64 եւ 69 հողվաւււներով, Տակասարանի Տանրակեւրության սահմանադրակաւան դակարարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց** .

1. Տակասարանի Տանրակեւրության ընտրակաւան օրենսգրքի 10 հողվաւծի 3-րդ մասի 1-ին պարբեւրության դրույթները համակակարակասնում եւն Տակասարանի Տանրակեւրության Սահմանադրությանը սույն որոշման մեջ ՏՏ սահմանադրակաւան դակարարանի արԿրահակարաւան իրակակաւան դիրքորոշումների շրջանակներում:

2. Տակասարանի Տանրակեւրության Սահմանադրության 102 հողվաւծի 2-րդ մասի համաւաւայն սույն որոշումը վերջնակաւան է եւ ուժի մեջ է մԿրնում հրակարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՏՈՂ

Գ. ՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

8 մակիսի 2009 թվակաւանի
ՄԴՈ- 803